

Список використаних джерел

1. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР: Закон УРСР від 28.12.1960 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1961. № 2. Ст. 15.
2. Кримінально-процесуальний кодекс Азербайджанської Республіки від 14 липня 2000 року. № 907-IQ. Континент. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30420280#pos=1835.
3. Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Молдова від 14 березня 2003 року. № 122-XV. Континент. URL: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30397729#pos=340.
4. Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Болгарія (Наказателно-процесуален кодекс) від 28 жовтня 2005 р. URL: <https://jurisbcp.ro/wp-content/uploads/2018/07/C6-Codul-de-procedura-penala.pdf>.

Кулик Марина Йосипівна,

доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Симчук Анатолій Степанович,

доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Після введення 24 лютого 2022 року в Україні воєнного стану [1], відбулися зміни до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) на підставі Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» від 27 липня 2022 року № 2462-IX [2]. Дані зміни торкнулися й порядку проведення слідчих (розшукових) дій, які в свою чергу розширили повноваження слідчого, прокурора у ході проведення обшуку.

Обшук – це слідча (розшукова) дія, яка спрямована на процесуальне примусове обстеження житла чи іншого володіння особи й самої особи, членів її сім'ї або будь-якої організації з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також установлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Відповідно до норм КПК України, обшук може проводити слідчий та прокурор. Характерною особливістю обшуку є те, що під час проведення цієї слідчої (розшукової) дії мова йде про проникнення до житла чи іншого володіння особи. Так, відповідно до ст.ст. 13 та 233 КПК України таке проникнення можливе лише на підставі

добровільної згоди особи, яка ним володіє, або на підставі ухвали слідчого судді. Враховуючи норми вищезазначених статей та ст. 234 КПК України, варто зазначити, що обшук зазвичай може проводитися лише на підставі ухвали слідчого судді місцевого загального суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що проводить вказану слідчу (розшукову) дію. Для отримання ухвали слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням, яке повинно містити відомості передбачені в ч. 3 ст. 234 КПК України [3].

Далі, розглянемо особливості проведення обшуку з урахуванням останніх змін до кримінального процесуального законодавства України в умовах воєнного стану. Так, однією із *перших* особливостей проведення обшуку в умовах воєнного стану є можливість проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи без ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук.

У даному випадку керівник відповідного органу прокуратури отримав право без ухвали слідчого судді самостійно виносити рішення та надавати відповідний дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи (відповідно до вимог ст.ст. 234, 235 КПК України).

Так, згідно з абз. 1 п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України рішення керівника органу прокуратури приймається у формі постанови та має містити обґрунтування правомірності здійснення ним (керівником відповідного органу прокуратури) повноважень слідчого судді у кожному конкретному випадку.

Отже, прийняття керівником органу прокуратури постанови про дозвіл на обшук у якій в тому числі, має бути обґрунтована неможливість постановлення слідчим суддею ухвали про дозвіл на обшук, дає повне право прокурору, слідчому на обшук житла чи іншого володіння особи, обшук особи без дозволу слідчого судді. На нашу думку, така постанова повинна відповідати усім загальним вимогам, які ставляться до ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, тобто відповідати вимогам, які зазначені у ч. 2 ст. 235 КПК України, оскільки згідно п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України керівник органу прокуратури у даному випадку виконує повноваження слідчого судді.

Другою, не менш важливою особливістю проведення обшуку в умовах воєнного стану є можливість проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, а також обшуку особи без участі понятих. Так, у п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України зазначається, що у разі потенційної небезпеки для життя чи здоров'я понятих (наприклад, коли обшук житла, іншого володіння особи чи обшук особи проводиться під час дії повітряної тривоги або в зоні бойових дій) або об'єктивної неможливості їх залучення до проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, як це передбачено у загальних випадках, зокрема в абз. 2 ч. 7 ст. 223 КПК України,

зазначена слідча (розшукова) дія може проводитися без залучення понятих. При цьому, обов'язковою вимогою є фіксація доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису.

Третьою особливістю проведення обшуку в умовах воєнного стану є зміна його часових рамок, тобто дозволяється проводити обшук цілодобово, так і інші слідчі (розшукові) дії. Таким чином, відповідно до змін, які відбулися у ч. 4 ст. 223 КПК України, в умовах воєнного стану дозволяється проводити слідчі (розшукові) дії, в тому числі і обшук у нічний час, тобто у період з 22 години вечора до 6 години ранку, без пояснень чому саме виникла така необхідність.

Четвертою особливістю проведення обшуку в умовах воєнного стану є його фіксування. Так, відповідно до загальних вимог ч. 1 ст. 106 КПК України протокол обшуку складається слідчим, прокурором, які проводили відповідну слідчу (розшукову) дію, під час її проведення або безпосередньо після її закінчення. В той же час в умовах воєнного стану слідчому або прокурору, що проводили обшук, відповідно до вимог п. 1. ч. 1 ст. 615 КПК України, надано можливість скласти протокол обшуку не пізніше сімдесяти двох годин після закінчення. За таких обставин, доречно буде зазначити у протоколі причини неможливості його складання у строки, які зазначені у ч. 1 ст. 106 КПК України.

Звертає на себе увагу і той факт, що складений таким чином протокол відповідно до вищезазначеного порядку, може бути з певними процесуальними недоліками, адже він на даному етапі буде засвідчений підписами лише тієї особи, яка проводила обшук, тобто слідчим або прокурором. При цьому, не завжди буде можливим засвідчити хід та результати його проведення, поставити в ньому підписи, осіб, які були присутніми.

Разом з тим, залишається невизначеним питання про те, на якій підставі і в якому порядку слід викликати осіб, котрі були присутні при проведенні обшуку для підписання протоколу через сімдесят дві години після його завершення. Оскільки згідно ч. 1 ст. 133 КПК України слідчий, прокурор під час досудового розслідування має право викликати підозрюваного, свідка, потерпілого або іншого учасника кримінального провадження у встановлених КПК України випадках для допиту чи участі в іншій процесуальній дії, а підписання протоколу обшуку не являється процесуальною дією. Тут слушно згадати і норми ст. 19 Конституції України, згідно яких, правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити, те що не передбачено законодавством [4].

Отже, проаналізовані зміни до КПК України, які стосуються процесуального порядку проведення обшуку в умовах воєнного стану на нашу думку є доречними та необхідними, однак деякі із них потребують доопрацювання та подальшого удосконалення.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні : указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/64/2022>.

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану : Закон України від 27 лип. 2022 р. № 2462-IX. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2462-20>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийм. 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>.

4. Конституція України : Закон України прийм. 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

Матюшенко Олена Іванівна,

завідувач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат наук з державного управління;

Данілова Віталіна Миколаївна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту заочного
та дистанційного навчання Національної
академії внутрішніх справ

ВОЄННИЙ СТАН ЯК КВАЛІФІКУЮЧА ОЗНАКА ДЕЯКИХ СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Відповідно до положень Закону України «Про оборону» від 06.12.1991 р. № 1932-XII, воєнний час настає з моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій і закінчується у день і час припинення стану війни [1]. Без оголошення воєнного стану може діяти особливий період [2, с. 66].

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

В науці кримінального права відсутня чітко визначена позиція щодо сутності воєнного стану. Так, у ряді досліджень науковці воєнний стан прирівнюють до «бойової обстановки» [3, с. 381] чи до